Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

PAMFLET
26950

Digitized by Google

Digitized by Google

2/4/70

II 6

Digitized by Google

Digitized by Google

HET VUISTREGT

IN

1832,

OF

DRIE BRIEVEN

AAN DE

FRANSCHEN.

DOOR

PHILOPATRIS.

Op de eeuwge zuil des roems staat Neêrlands naam gedrukt
En wordt door vreemden trots daar nimmer afgerukt.
Helmers.

Uitgegeven ten voordeele onzer gevangene dappere krijgslieden, te *St. Omer.*

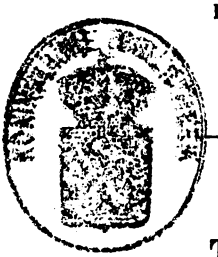

TE BREDA,
BIJ BROESE & COMP.

1833.

Digitized by Google

Digitized by Google

AAN DEN LEZER!

De volgende Brieven, reeds elders afzonderlijk geplaatst, worden bij deze gezamentlijk uitgegeven; moge derzelver gunstige aftrek aan het doel des

Digitized by Google

Schrijvers bevorderlijk zijn, en iets bijdragen tot verzachting van het lot onzer gevangene dappere krijgslieden!

P.

H., Januarij 1833.

Digitized by Google

EERSTE BRIEF.

Franschen! Eene natie zijt gij, beroemd in die kunsten welke in den vrede bloeijen, en geen volk beveelt zich zoo zeer als het uwe, door zijne beschaving en beminnelijken levenstoon aan: maar ook eene natie zijt gij, hoog in moed en luistervol door dapperheid, en waar is het land, dat uwe overwinningen niet bewonderde? Zoowel in de barre heete woestijnen van Afrika, als in het kille verstijfde Noorden wapperden uwe zegevanen: en Europa, wil het billijk zijn, huldigt gaarne den heldengeest, die van uw voorgeslacht sedert meer dan twee duizend jaren als eene onvervreemdbare erfenis, op u is overgegaan (1).

Gij ziet, dapper en roemrijk volk, dat ik niets aan uwe verdiensten te kort doe; gij ziet, dat de aanvang van een' brief, dien een Noord-Nederlander aan u rigt, u met ronde woorden de schatting eenes

Digitized by Google

welverdienden lofs toebrengt: en daarom twijfel ik ook niet, of gij zult mij alzins het regt laten wedervaren, dat hetgene ik verder aan u schrijf, geenszins voortvloeit uit eenige tegen u vijandige stemming, daar ik integendeel u bewonder, en tot die vrijzinnigen geloof te behooren, die het goede edele en schoone op prijs stellen en waarderen, om het even wáár, of bij wien, bij vrienden, of bij vijanden, zij het ontmoeten.

De gebeurtenissen der jongste dagen bragten u op de grenzen van mijn dierbaar Vaderland: en ik voelde mij geroepen om u zoowel over de *bedoelingen* uwer komst, als over de *middelen* die gij bezigdet om dezelve te bereiken, benevens over de *uitkomsten* die uwe onderneming opleverde, te schrijven.

En welke zijn dan de bedoelingen uwer komst? Laat ons openhartig zijn! — De troon van uwen PHILIPS waggelde, en werd geschokt door partijen, die, hoe strijdig ook in beginselen, nogtans een oogmerk hebben . . . de omverwerping van dien troon! Gij weet het toch Franschen! zoowel de aanhangers van het gevallen stamhuis, als de helden van Julij, met de omwentelings-gezinden van alle kleuren, zijn vijandig tegen uwen volkskoning; dat wil zeggen: verre weg de groote meerderheid uwer natie verlangt hem evenmin te behouden, als zij hem ten troon geroepen heeft. Van die vijandige gezindheid was alles te vreezen, en de opstanden van *Lyon*, van *Grenoble*, ja van *Parijs* zelve, wet-

Digitized by Google

tigden die vrees maar al te zeer. Wat moest nu uw gouvernement doen om staande te blijven? welke middelen moest het in het werk stellen om niet onder de aanvallen der partijen te bezwijken? Het verschafte haar afleiding, het bragt haar tot een oogenblikkelijk stilzwijgen door eenen militairen coup d'état, en het wiegde haar door het voorspiegelen der schaduwbeelden eenes valschen roems en eener valsche eer, in eenen onrustigen slaap. Alle partijen bieden immers in uw schoon vaderland, elkander de hand, wanneer zij gelooven dat het de eer der Natie geldt, en het viel uw Gouvernement ligt, u wijs te maken, dat het eervol voor Frankrijk ware, met zijne 30 millioenen, mijn land te gaan bevechten, welks bevolking naauwlijks het dubbele uwer Hoofdstad evenaart! Inderdaad liet gij u wegslepen door de gedachte «de Franschen tellen hunne vijanden niet" en werkelijk was dit ook hier het geval, daar wij naauwelijks één man u konden tegenstellen, en gij met vijftien tegen ons opruktet.

Gelukkig was ook deze maatregel gekozen ten behoeve van LEOPOLD, dien de Belgen meenen dat hun Koning is; ook zijn troon, weet gij, is ligt getimmerd, want zonder u, – en een enkele zwaardslag des PRINSEN VAN ORANJE te meer, had denzelven reeds in Augustus 1831, doen in duigen vallen . . . doch ook buiten dien, liet alles vermoeden, dat hij van zelf onder den Engelsch-Saxischen vorst zoude zijn weggezonken: maar! ter goeder ure kwam uw

Digitized by Google

Gouvernement hem ter hulp, en dezelfde onderneming redde twee Burger-Koningen en twee Burgertroonen! Uw bloed behoorde tot de bruidschat van LEOPOLD'S gemalin, PHILIPS dochter!

Vergrooting van uw magtig gebied, uitbreiding van deszelfs uitgestrekte grenzen, en vermeerdering van uwen Europeschen invloed, ziet daar de verdere bedoelingen uwer Natie, sedert LODEWIJK DEN XIV. Hoe! indien men eens voorloopig den weg baande tot bereiking derzelve, of indien men de grondslagen leidde, waarop men bij de eerste gunstige gelegenheid verder konde voortbouwen! . . . Redenen voorwaar genoeg voor uw Gouvernement, om in zijnen hagchelijken stand naar de wapenen te grijpen; redenen genoeg om in Parijs het besluit te nemen, dat uwe legioenen zich aan de grenzen van mijn Vaderland zouden scharen.

Ik weet zeer wel, wat gij mij op deze mijne wijze van beschouwing zult willen antwoorden: ik weet zeer wel, dat gij zeggen kunt: « de overeenkomst tusschen de Koningen van Engeland en Frankrijk heeft de dwangmaatregelen tegen Noord-Nederland ten gevolge gehad, en wij voeren dezelve slechts uit." Maar, vergeeft het mij, wanneer ik deze taal der diplomatie bedriegelijk noem; vergeeft het mij, wanneer ik de gansche diplomatie, als een zamenweefsel der ongeregtigheid beschouw; nog eens: vergeeft het mij, wanneer ik al de dwangmaatregelen slechts aanmerk, als voorwendsels ter verberging

Digitized by Google

van geheel andere oogmerken. Doch ik wil het u toegeven, dat de bedoelingen van Frankrijks en Engelands staatkunde geene andere zijn, dan om het gevaar eens algemeenen oorlogs te voorkomen; ik wil het toegeven, dat van het al of niet beslissen der geschillen tusschen Nederland en Belgie, de rust der aarde afhangt: Maar, wie gaf dan toch aan uwen Koning het *regt*, om, ware zulks mogelijk, mijn Vaderland en mijnen Koning te dwingen, tot het aannemen van voorwaarden, strijdig met beider eer en onafhankelijkheid? Wie gaf aan uwen PHILIPS het *regt*, om de edele taak van bemiddeling, welke hij had aangenomen, te verwisselen met de onedele rol van hersteller van het vuistregt der Middeleeuwen? Wie gaf hem, wie gaf iemand het *regt* om den vrijen Koning der Nederlanden vijandig te bejegenen, ten gevalle van een oproerig volk, hetgeen Frankrijk zelf, hetgeen al de overige mogendheden bij plegtig bezworen verdragen bepaald hadden, dat aan WILLEM's schepter onderworpen zou zijn, en blijven? — Europa? Neen, Franschen! Europa werd niet vertegenwoordigd in de zamenrotting te *Londen*, maar slechts het heilig verbond, hetwelk onder den schoonst schijnenden naam, het eerst het beginsel heeft aangenomen, van onderdrukking des zwakken door den sterken, een beginsel, waardig om het eerste artikel van het groot charter der Dwingelandij, uit te maken.

Ik spreek niet van de conferentie te *Londen*: het

Digitized by Google

thans levend geslacht heeft reeds den staf over dezelve gebroken, en het onpartijdiger nakroost zal het naauwlijks kunnen gelooven, wat het in de geschiedenis onzer dagen zal lezen, hoe vorsten handelden, die zich keizers en koningen *bij Gods genade* noemden!!! — maar Gij, Gij, dappere en roemzuchtige Franschen, zijt de handlangers van het geweld, de scherpregters van het Despotisme geworden; uwe bedoelingen, althans die uwer regering, zijn die der dwingelandij: en moet het voor u geene bedroevende gedachte zijn, dat, terwijl de oude stam uwer BOURBONS, nog in zijnen val het Despotisme in Afrika verpletterde, datzelfde despotisme integendeel in het verlichte Europa, welig tiert onder de schaduw uwer jeugdige Dynastie?!

En tegen welk volk zijn uwe scharen opgerukt? tegen zoodanig een misschien dat onder de overheersching zucht? tegen zoodanig een misschien dat verlichting en beschaving behoeft, dat op de hoogte der Eeuw gevoerd moet worden?

Komt, o komt Franschen, in het miskende Nederland, en oordeelt zelven! waar slavernij is, daar is slechts vrees, en geene liefde; Waar een dwingeland den zetel bekleedt, daar wonen geene burgers, daar huizen slechts onderhoorigen! Niets, niets van dit alles treft gij aan op mijnen geboortegrond: hij was ten allen tijde, en is ook nu nog de schuilplaats der ware vrijheid, het toevlugtsoord der echte onafhankelijkheid, en naar waarheid zeide daarom

Digitized by Google

nog onlangs een mijner landgenooten, *« de Nederlander buigt zich alléén voor God!* Geen Nederlander is er, die aan zijnen Vorst niet met het geheele hart is gehecht; geen Nederlander die deszelfs bezit, niet als een' zegen zijns Gods beschouwt! Wij gunnen uwen PHILIPS gaarne den naam van Burgerkoning, — edeler naam draagt onze WILLEM, dien van *Lands-Vader!* Wilt gij daarvan de bewijzen? berekent dan, zoo gij kunt, de duizend en tien duizende onzer vrijwilligers uit alle standen en klassen der maatschappij, die zich allen om WILLEM's troon geschaard hebben; aanschouwt (want van onze geldelijke opofferingen zwijg ik,) hoe geheel Nederland *daarom* in het wapen staat, wijl het innig overtuigd is, dat de verdediging zijns Konings, ook een strijd voor zijne vrijheid is, en voor zijn gevoel ORANJE, en onafhankelijkheid zaken zijn, van dezelfde beteekenis! Of is u dit niet genoeg, herinnert u dan, hoe gij nog onlangs onze gekwetste Nederlanders, hunne wonden en smarten vergetende, een lied hoordet aanheffen, dat slechts vrije mannen kunnen zingen, en in hetwelk slechts een vrijheidminnend Koning kan medestemmen.

Inderdaad, Franschen! in mijn land bestaat het zeldzame voorregt om te mogen spreken gelijk wij denken, en het zeldzame geluk, dat wij denken, gelijk wij spreken. Getuigen hiervan zijn, de Vertegenwoordigers onzes volks, getuigen onze dagbladen, getuige onze drukpers! Hoe vele processen

Digitized by Google

worden bij u niet gevoerd, wegens dezen waarborg der burgerlijke vrijheid! en bij ons? — geen enkel! hoe vele schrijvers zuchten bij u niet in gevangenissen wegens hunne meeningen! en bij ons? — geen eenig! hoe vele sommen gelds worden bij u niet als boete en straf, wegens overtreding ten deze, betaald! en bij ons? Helaas de armste Nederlander, zoude van gebrek vergaan, op dien zelfden dag, dat al de boeten op het misdrijf en misbruik der drukpers, in zijn Vaderland de bronnen van zijn bestaan moesten uitmaken! Neen, Nederlands Koning en zijn bestuur schrikken niet voor eenige bladen papier, het laat dezelve vrije vaart en loop, het vindt zijne kracht niet in dwangmaatregelen tegen de verlichting, maar in den helderen zin, en in de trouwe harten zijner inwoners.

Ik erken, gij zoudt mij kunnen tegenwerpen dat ook een zedelijk wangedrocht, MICHEL in Portugal, steun bij zijne natie vindt; dat ook een FERDINAND in Spanje, zijnen troon door de volks-massa geschraagd ziet: maar wat in Portugal en Spanje, de dierlijke domme kracht van een intellectueel despotisme, ten koste van alle mogelijke inspanning slechts vermag daar te stellen, dat grijpt in mijn heerlijk Vaderland van zelf plaats, als het natuurlijk uitvloeisel eener hooge, redelijke en zedelijke beschaving; en dat wij hier in geen volk der aarde, zelf u niet, in het geringste behoeven toe te geven: dat wij hierin den beschaafde natien van Europa

Digitized by Google

ten voorbeeld kunnen verstrekken, daarvan is niemand meer dan gij overtuigd. Immers verhefte reeds jaren geleden, uw beroemde CUVIER, den lof onzer lagere scholen? En naar wie, wilde uw gouvernement nog onlangs, dat zich de onderwijzers uwer vrolijke jeugd, zouden vormen? Naar die van Nederland! — Op welke wijze verlangde het in de behoeften uwer noodlijdenden te voorzien, en hun nuttig voor den staat te maken? Zoo als Nederland dit doet, door zijne maatschappijen en volkplantingen van weldadigheid! Ziet daar dan, Franschen, hoe Gij uit eigene beweging, Nederlandsche verlichting, Nederlandsche zedelijkheid, en Nederlandsche vrijheid huldigt. Immers vrijheid mag ik hier gerustelijk bijvoegen, want mijn vaderland *moet* een land der vrijheid zijn, wijl Gij er lessen en voorbeelden tot uwe verlichting, en tot bevordering uwer zedelijkheid, in zoekt!

En tegen dat land trekt Gij op! Gij, vrienden der verlichting en der vrijheid, tegen dat land neemt Gij de vijandelijkste houding aan!! waarlijk, in den aard zijt, en blijft Gij een ridderlijk volk, maar Gij ziet toch dat er omstandigheden kunnen plaats grijpen, in welke men aan de namen der BAYARDS (2) moet denken als aan *Chevaliers preux et loyaux* die *geweest* zijn! —

En ten wier behoeve koestert gij tegen mijn Vaderland zulke vijandige bedoelingen? Ja, ten behoeve der Belgen! — Uwe bondgenooten! — Ha! Fran-

Digitized by Google

schen, zijn de Heloten ooit bondgenooten der dappere Spartanen geweest? kunnen de Belgen ooit *uwe* wapenbroeders worden?

Doch, mij als Noord-Nederlander, voegt misschien minder het oordeel over uwe vrienden en beschermelingen, beoordeelt gij ze dan zelven: welligt zult gij bevinden, dat de valschheid van den Italiaan, de snoeverij van den Spanjaard, de domheid van den Oostenrijker, en de wuftheid uwer Natie, de grondtrekken zijn van het karakterlooze karakter eens volks, dat in den stroom der eeuwen, uit al deze onderscheidene volken, is opgeschuimd.

Heil intusschen, mijn Vaderland, dat het door de gebeurtenissen dezer dagen van dit volk zal worden afgescheiden! en heil Belgie, indien het van u Franschen, moed, vrijheid, en edelen zin zal kunnen, en zal durven leeren! En gij-zelven, weest billijk, geeft uwer overtuiging gehoor, en erkent, dat uwe bedoelingen tegen mijn Vaderland, vlekken zijn in de geschiedenis uwes roems, uwer verlichting, en uwer vrijheidsliefde!

Digitized by Google

TWEEDE BRIEF.

Franschen! Wij beminnen onzen geboortegrond, en een onverbrekelijke band verbindt al onze landgenooten aan een, het is de band der vaderlandsliefde. Die daarom Nederland en Nederlanders wel doet, heeft aanspraak op onze dankbaarheid, en de levendigste gevoelens van erkentenis hebt gij in onze harten opgewekt door het gedrag, dat gij omtrent onze dappere krijgsgevangenen (*gearresteerden*, noemt hen eene slangen-diplomatie!), gehouden hebt. Maar, van Franschen hadden wij ook geen ander gedrag verwacht, want wij wisten het vooruit, dat de dapperheid, door dapperen, de heldengeest, door helden, en de krijgsmanseer, door uwe roemvolle strijders zoude gehuldigd worden. Dat hebt gij gedaan, Nederland erkent dit, en wij, ik herhaal het gaarne, wij betuigen u de gevoelens onzer verpligting voor de bejegening, die

Digitized by Google

onze broeders, onze kinderen van u ondervonden hebben. Weest overtuigd, dat zoo immer het lot, uwe krijgslieden in onze handen voert (want het lot des krijgs is wisselvallig), het voor ons eene behoefte zal zijn, niet om uw voorbeeld te volgen, (Nederland heeft geen voorbeeld van hooge edele menschelijkheid noodig, het put dit uit zijn eigen volkskarakter), maar, om het verre te overtreffen. Trouwens, barbaren slechts mishandelen weerloozen, tijgers slechts azen op lijken; gevangenen en gesneuvelden zijn heilig en onschendbaar bij eene verlichte en edele natie, dat zijt Gij, dat is mijn volk.

Ik schreef u in mijnen vorigen brief over de *bedoelingen* uwer komst op onze grenzen, thans wil ik mij verledigen om de *middelen* te onderzoeken, die gij gebezigd hebt, om die bedoelingen te bereiken.

Ik wil nog niet spreken over de ontzaggelijke overmagt, waarmede gij de citadel van Antwerpen hebt bestookt, daarop kom ik nader terug: ik wil mij voorloopig slechts bepalen bij de *wijze*, op welke gij zulks deedt, en u zelven in bedenking geven, of zij uwer waardig zij geweest! —

Het zij zoo, dat gij de sterkte uit vergissing berend hebt, vóór dezelve was opgeëischt; het zij zoo, dat misverstand, van uwe zijde, de *eerste* vijandelijkheden deed plegen, met verwaarloozing der altijd gebruikelijk krijgsvormen; uw veldheer

Digitized by Google

GÉRARD, die anders met den moed van HANNIBAL, de bedachtzaamheid van FABIUS vereenigt, heeft zich deswege verontschuldigd, en wij Nederlanders willen die verontschuldiging laten gelden: maar dat gij, met den grijzen CHASSÉ overeengekomen zijnde, om onze bezetting niet van de stadszijde aan te tasten, mits zij zich van de verwoesting van *Antwerpen* onthield, echter, strijdig met deze overeenkomst hebt gehandeld, is, om het zachtste woord te bezigen, beneden uwe waarde geweest!

Wij willen hier niet twisten over de meening uwes veldheers, dat de batterijen van *Montebello* niet tot de verdedigings, en vestingwerken der stad behoorden, want men heeft slechts de oppervlakkigste inzage van elke kaart des platten gronds dezer vestingwerken noodig, om over het ijdele en onhoubare dezer meening uitspraak te doen, en over uw voorgeven medelijdend de schouders op te halen: dan, — wij beleven tijden, waarin men met zaken en woorden, naar dat het belang zulks medebrengt, den spot drijft; waarin men vorsten, die men den volken heeft opgedrongen, *Volks-koningen* heet, en oorlog, vrede noemt: en, men kan het dus den krijgsman vergeven (zoo hij het voor zich-zelven, overeenkomstig zijne eer en geweten acht,), een gedeelte eener vesting, al of niet als zoodanig te beschouwen, naar mate zulks met het plan zijner ondernemingen strookt. Doch, dit zult gij mij, Franschen, gereedelijk toestemmen, dat onze edele

Digitized by Google

Nederlander, grootscher handelde, toen hij eene stad spaarde, welke hem ligtzinnig werd prijs gegeven, en die hij verwoesten konde; want, dat het behoud van *Antwerpen* niet van uwen GÉRARD, maar van onzen CHASSÉ heeft afgehangen, dat het in *zijne* magt alléén stond, de ongelukkige stad met hare talrijke bevolking te verdelgen, zal wel voor Franschen geen betoog behoeven; en de serenade, door de inwoners aan uwen bevelhebber gegeven, zal misschien daarom alléén door hem zijn aangenomen, om aan Europa het luidklinkend bewijs niet te onthouden, dat de Belgen evenmin gezonde hersenen, als moedige harten bezitten.

Neen! slechts één puinhoop wilde CHASSÉ achterlaten, dien der citadel! — en, wanneer haar gruis tot een verheven praalgesticht zoude verstrekken van Nederlandschen heldengeest, dan moest daartegenover het *genadig* gespaarde *Antwerpen*, het blijvende gedenkteeken zijn, van Nederlandsche grootmoedigheid!

Gij, Franschen, gij waart uit uw schoon vaderland opgebroken, om alléén de sterkte te veroveren, en hebt gij dat alléén gedaan? Hebt gij tevens geene artilleristen der Belgen gebezigd, om u daarin behulpzaam te zijn? Hebt gij het niet toegelaten, dat Belgen onder uw oog onze dapperen vermoordden, in oogenblikken, dat deze door uw toedoen zich buiten de mogelijkheid bevonden, om zich tegen de Belgen te verweren? Beantwoordt

Digitized by Google

deze vragen naar billijkheid! Wij Nederlanders, wij hebben u beklaagd, wij hebben ons bedroefd der Franschen edelen zin in deze handelwijze geheel te missen. Dat gij u van de Belgen als van uwe knechten bediendet; dat gij als hunne Meesters en Heeren, hen heerendiensten liet verrigten; dat gij hun de eer aandeedt, om als uwe lastdieren, uwe schanskorven, fascines, enz. voort te slepen en aan te voeren, wil ik onaangeroerd laten, omdat men het u onmogelijk ten kwade kan duiden, dat gij ten minste eenige diensten vergdet van zulken, wier vrijheid uw Gouvernement u beval, met uw bloed misschien te verkrijgen, en met uw leven te verzekeren, een bloed en leven dat alléén Frankrijk toebehoort!

Doch laat ik nu over de *middelen* zelve spreken, die gij gebruikt hebt om uwe bedoelingen te bereiken.

Omtrent 5000 Nederlanders bezetteden de Citadel, en gij achtte het noodig om met 75,000 dapperen tegen hun op te trekken: eene vijftienvoudige overmagt was dus aan uwe zijde, want van het Belgische hulpleger van 90,000 man spreek ik niet, sedert gij, door hetzelve achteruit te schuiven, en eene plaats achter u (*en arrière*) aan te wijzen, het tot het straf-bataillon van Europa veroordeeld, en in den militairen ban der natien gedaan hebt.

Hoog klopt mijn hart bij het vermelden uwer

Digitized by Google

overmagt! Zóó vele legioenen rekendet gij dan te behoeven, om een handvol dapperen te bedwingen! Alles wat Frankrijk uitmuntendst bezat in de onderscheidene vakken der krijgskunde, moest zich dan vereenigen rondom de muren eener enkele veste, ter huldiging van den moed mijner landgenooten! Franschen, Gij hebt voor Neerlands eer alles gedaan, wat u mogelijk was! Met 40,000 uwer braven veroverde de grootste held zijner Eeuw, *Napoleon*, eens een half werelddeel (*), en gij geloofdet het bijna dubbelde getal te moeten doen oprukken ter bemagtiging eener éénige burgt! Ha! Franschen, gij hebt mijn vaderland niet miskend; gij herinnerdet u, dat een jaar te voren, onzen *Willem's* oudste zoon met zijne strijdgenooten, in tien dagen twee heiren versloeg, en voor de poorten van het sidderende *Brussel* stond; gij herinnerdet u dit, en gevoeldet daarom de dringende noodzakelijkheid, om met eene vreesselijke overmagt, onze geringe benden te bevechten, of liever te dwingen, daar gij behoudens uwe eer hen niet kondt, en ook niet durfdet overwinnen, maar slechts de uitvoerders van dwangmaatregelen wildet heeten!

Ook in den oorlog moeten de heilige wetten der menschelijkheid geëerbiedigd worden, en wee den krijgsman die ophoudt mensch te zijn! maar gij

(*) Egypte.

Digitized by Google

Franschen, hebt gij deze wetten ongeschonden ten onzen opzigte bewaard? Kunt gij u beroemen, even grootmoedig ten deze geweest te zijn, als gij u thans waardiglijk jegens onze krijgsgevangenen gedraagt? laat ons zulks onderzoeken.

Dat gij in 24 dagen en 25 nachten, uw geschut 63,000 maal op eene zoo eng beperkte sterkte hebt gelost; dat gij ze met eene aan woede grenzende hevigheid, van welke de geschiedenis geen voorbeeld oplevert (4), hebt aangetast; dat gij uwe uitgeputte scharen, telkens met versche benden hebt vervangen, om onze afgesnedene bezetting door afmatting te doen bezwijken; dat gij den grond der Citadel door uwe kogels als omgeploegd, en haar zelve, als door eene aardbeving, hebt omgekeerd; dat gij uwe jongste uitvindingen (à la paixhans) hebt doen dienen, om der ijsselijkste inspanning de schrikbarendste kroon op te zetten: dit, Franschen, was alles overeenkomstig het doel uwer verschijning: gij wildet dwingen, niet strijden, gij wildet uwe tegenpartij verstikken, — niet bevechten, dit alles, wij willen het toegeven, zoudt gij nog als menschlijk kunnen (?) verdedigen! Maar wat zoudt gij van eene uitvinding zeggen, waardoor het u mogelijk werd gemaakt in eens al uwe vijanden te vernietigen? Wat zoudt gij van dengenen zeggen, die er zich van bediende, om er scharen van helden mede te verdelgen? Zoudt gij zulks den krijgsman, den mensch waardig,

Digitized by Google

menschelijk kunnen noemen? Neen, ik beroep mij op uw gevoel, het zoude er gewisselijk tegen opkomen, gij zoudt dengenen laaghartig heeten, die het waagde *zóó* ver de wetten der menschelijkheid zelfs in den oorlog te vergeten! En hebt gij echter dit uw gevoel in deze jongste dagen niet gekwetst en beleedigd?

Waarom toch Franschen! bij de besliste overmagt uwer middelen van geweld, u bediend van een geschut, te regt in uwe zachte taal een *wangedrocht* (mortier-monstre) genaamd? waarom toch moest dat wangedrocht kogels braken, welke uwe dapperheid onteerden, omdat zij bestemd waren met ééne uitbarsting, alle dapperheid te vernietigen? Toen de Katapulten (*) waren uitgevonden, zeide een Spartaan: «Vaarwel mannenmoed en heldensterkte!" — Gij, dapper volk, wilt gij de natien leeren de dapperheid te verloochenen? wilt gij aan den voet der Citadel, en omringd van Belgen, het eerste voorbeeld gegeven hebben van wreede laagheid?

Men heeft echter gezegd (en tot uwe eer mag ik zulks niet verzwijgen), dat deze uitvinding van Belgischen oorsprong is. Is deze meening juist, is het inderdaad zoo, dat de Belgen iets hebben kunnen uitvinden, is de gedachte zelfs niet ongegrond, dat slechts monsters, monsters kunnen teelen, dan

(*) Een werpgeschut der ouden.

Digitized by Google

had gij hun de schandelijke eer moeten overlaten eener ontdekking, door welke zij, in overeenstemming met hun karakter . . . . lafhartig, en tevens onmenschelijk konden zijn.

Wat men gelooven moet van de berigten door de Belgische bladen zelven verspreid, dat LEOPOLD u van den toren van *Antwerpen* tot verspieder zoude verstrekt hebben om u de plaatsen aan te wijzen, waar gij onze heldhaftige Citadellers het spoedigst onder uwen kogelregel veramoren kondt: dat gij u van zijne vorstelijke berigten zoudt bediend hebben, met een voor u gelukkig, en voor mijne landgenooten noodlottig gevolg, wil en kan ik niet beoordeelen: doch zijn deze berigten naar waarheid, en hebt gij werkelijk van de aanwijzingen des verspieders gebruik gemaakt, dan zult gij met mij daarin een bewijs gevonden hebben, dat LEOPOLD, zijne Belgen waardig is, en zulks niet beter heeft kunnen toonen, dan door van het hoogste gebouw zijns lands, zijne nietigheid en laagheid te duidelijker in het oog te doen vallen.

De Citadel . . . is gevallen! een PHILIPS stichtte dezelve als bolwerk *tegen* de vrijheid (5), een PHILIPS verwoestte haar, omdat zij een bolwerk *voor* de vrijheid geworden was! Zonderlinge lotsbestemming der gedenkwaardige veste! De onpartijdige geschiedenis vloekt den eersten PHILIPS als dwingeland, maar zij zegent zijnen tegenstander WILLEM VAN ORANJE, en huldigt hem met hare

Digitized by Google

lofsprake! Franschen! Nog eens staan een PHILIPS en een WILLEM tegen over elkander, en wat zal de uitspraak van het nageslacht over beiden zijn?

Ja, de Citadel is gevallen en ligt in puin en gruis, maar na jaar en dag trekt nog de Nederlander in plegtige bedevaart derwaarts, en dankt God in stilte, dat onze mannen en jongelingen, met vromen moed voor vaderland, vorst en vrijheid dáár stonden, streden en stierven; zult gij, Franschen, dezen dank misbillijken, gij, die in denzelfden omtrek voor geen vaderland, voor geene vrijheid, maar voor Belgen den grond met uwe lijken dektet?

Meent echter niet, dat wij Nederlanders in het minste den moed hebben laten zinken, omdat dit ééne punt van verdediging bezweken is! meent niet dat het Palladium onzer vrijheid verloren is, sedert onze dappere benden en vlotelingen uwe vijftienvoudige overmagt erkenden. Neen! trots zijn wij wel op onze helden, maar zij zijn de eenige niet! Vraagt het hen zelven, en zij zullen u antwoorden: al de zonen van Nederland zijn gelijk wij, trouw tot in den dood aan den heiligen geboortegrond en aan den heerlijken Koning! en wilt gij het geheim weten van onzen moed, wilt gij het raadsel opgelost zien onzer volharding? Wij bouwen onze hoop, even gelijk ons voorgeslacht op éénen Bondgenoot, op God, die zijne hulp ons zigtbaar heeft doen ondervinden, en wij hebben het heilige

Digitized by Google

plan gevormd, om vrij te leven of vrij te sterven! Ziet daar het geheim onzer opofferingen, onzer dapperheid en onzer volharding. Gewis wij reikhalzen allen naar rust en bidden den Bestuurder der wereld om eenen eerlijken vrede, maar werd onze bede niet verhoord, moest de worsteling langer duren: weet dan, dat het Nederlands besluit is, vol te houden tot den einde toe: en moesten wij zelfs bezwijken, dan, dappere Franschen, wacht u noch roem noch overwinning in mijn vaderland, want over lijken zult gij geene overwinning behalen, en geenen roem zoeken in het Rijk des doods!

Denkt echter aan PYRRHUS (6)! Voor gij Nederland tot het uiterste kondt dwingen, zouden uwe zegepralen, nederlagen kunnen worden, en gij als overwinnaars, overwonnelingen zijn.

Maar zijt gij dan overwinnaars? Hebt gij de zege behaald, en roem op onze grenzen ingeoogst? ik wil deze vragen in mijnen volgenden brief beantwoorden, als ik mij met u over de uitkomsten uwer dwangmaatregelen onderhouden zal.

Digitized by Google

DERDE BRIEF.

Franschen, misschien ben ik eenigzins partijdig met u vooringenomen: misschien herinner ik mij als Noord-Nederlander te veel, dat ook mijn voorgeslacht van het uwe afstamt; misschien oefent deze herinnering te grooten invloed op mijne brieven aan u uit; maar, mijn vaderland vergeeft mij zulks gaarne, nadien het zelf, schoon billijk ingenomen met eigen zeden, gereedelijk alles huldigt, wat bij vreemden, goed, groot en edel is.

Roem en *eer*, ziet daar de hooge eigenschappen, die u kenschetsen: laagheid en eerloosheid zijn trekken, vreemd aan uw oorspronkelijk volkskarakter. Gij voelt u in staat tot alle ondernemingen, de hagchelijkste en gevaarlijkste niet uitgezonderd, mits daarbij slechts, de *Eer*, uwe pogingen vergezelle, en de *Roem* uwe inspanningen kroone; tot schan-

Digitized by Google

delijk bedrijf, welk voordeel het ook oplevere, acht gij u ongeschikt. *Roem* en *Eer*, zijn woorden, wier klanken gij het eerst uwe kinderen leert, woorden, welke uwe jongelingen spoedig verstaan, die uwe mannen door hunne daden verwezenlijken, daden, in welke zij uwe grijsaards tot voorbeelden hebben.

Het bloedig oorlogsveld vooral, is voor u de bane des roems en der eere, en in de gelederen, waar gij *deze* schatten niet verwerven kunt, daar, Franschen, is uwe eigenaartige bestemming niet!

En was de omtrek der Citadel van *Antwerpen* voor u waarlijk het veld van Eer? Was het dan werkelijk *daar*, dat gij onverwelkbare lauweren kondt plukken, waardig om in de onvergankelijke zegekransen van *Lodi*, der *Pyramiden*, van *Marengo*, *Austerlitz*, *Jena*, *Wagram*, en van hoe vele plaatsen meer gevlochten te worden? Was het dwingen van 5000 Nederlanders, door 75,000 Franschen, eene gebeurtenis, waardig, dat gij, dat uw vaderland er zich op verhefte?

Ik las met deelneming alles wat tot den val der Citadel betrekking had: Ik zag in mijne verbeelding, uwe Prinsen, uwen Opperbevelhebber door de ontzettendste verwoesting, langs ingestortte muren en rookend puin, met ongewisse schreden, eenen weg zoeken naar het enge vertrek van onzen CHASSÉ, dien zij te regt met eerbied beschouwden,

omdat hun eigen gevoel hun zeide: « de held is met zijne helden, niet voor overwigt van dapperheid, maar voor de overmagt van dierlijke kracht bezweken (7)!" Ik zag de hooge achting waarmede uwe talrijke scharen, onze geringe benden aanstaarden, en het kwam mij voor, als of uwe krijgslieden elkanderen toefluisterden: « Welk een onuitputtelijke moed in hun oog, bij zooveel afmatting op hun gelaat!" Ik vertegenwoordigde mij mijne landgenooten, met vasten tred langs uwe gelederen heenstappende, en door u als wapenbroeders begroet, omdat dapperen overal broeders zijn, en onwillekeurig kwam de vraag bij mij op: « Franschen zal iemand uwer ooit met ware zelfvoldoening kunnen spreken: ook *ik* stond eens op de *Esplanade* der Citadel! ook *ik* was een der duizenden aan wien eenige honderd Nederlanders hunne wapenen overgaven, omdat slechts vuur en vlam hen beletteden, ze langer in de trouwe vuist te klemmen?

Gewis, ken ik u allen lof toe, wegens uwe volharding in het ongunstige jaargetijde, wegens uw geduld bij zoo veel gebrek, dat u de Belgen lieten lijden: wegens uwen moed, niettegenstaande het moordend vuur der mijnen: Ja bewondering vervulde mij wegens het heldenfeit, dat gij bestondt in het laten springen der lunet *St. Laurent*, nadat een handvol van mijn volk, aan uwe bataillons, 15 dagen lang den hardnekkigsten tegenstand geboden

Digitized by Google

had; maar, ik wilde u over de *uitkomsten* uwer bedoelingen schrijven, en moet dus over deze bijzonderheden heen stappen, welke, hoe merkwaardig op zich-zelven, echter niet tot die uitkomsten behoorden, maar dezelve slechts voorbereidden. Ik vraag mij derhalve, of de uitslag uwer onderneming, aan uwe oogmerken beantwoord hebbe, en hierop moet ik — Neen! antwoorden. Vóór ik echter mijne meening stave, moet mij nog iets van het hart. —

De Citadel is gevallen, en door de Nederlanders ontruimd. — Volgens het derde artikel der overeenkomst tusschen uw Bestuur en het Engelsche bewind, was bepaald, dat gij de Nederlanders zoudt dwingen het (zoogenaamde) Belgisch grondgebied te ontruimen (*évacuer*), en ingevolge zijne voorschriften boodt uw Veldheer onzen Opperbevelhebber aan, om, zoo hij u gewillig de sterkte overgaf, hem alsdan met zijne bezetting naar de grenzen te laten geleiden, en haar aldaar hare wapenen weder te geven. Gesteld, CHASSÉ had dezen eisch ingewilligd, zoudt gij hem dan niet veracht hebben, als een' lafhartigen; zoudt gij mijne landgenooten niet verguisd hebben als eerloozen? En toch zoudt gij, uw woord getrouw, hun aan de grenzen hunne roemlooze wapenen weder hebben ter hand gesteld; maar nu, nu zij zich als mannen van eer gedroegen, nu zij uwe onbepaaldste bewondering wekten, nu zij door overmagt, uitputting en gebrek gedwon-

Digitized by Google

gen worden de veste u in te ruimen... *ontrieemt* gij hun hunne wapenen, noemt gij hen uwe *gegevangenen?*....

Hoe! loont gij dan de eerloosheid alleen, met de vrijheid, straft gij dan slechts den heldenmoed met gevangenis? Franschen, gij hebt u zelven niet begrepen; ACHILLES houdt, in uw oog, op ACHILLES te zijn, zoodra hij HECTOR mishandelt (8)!

De vlam die onze kanonneerbooten vernielde, was een lichtfakkel, bij welken gij iets van den reinen Nederlandschen volksgeest hadt kunnen ontdekken: maar! het is donker voor uw oog in het duistere Belgie gebleven. Onze mannelijke KOOPMAN en zijne matrozen (allen waterleeuwen door een' Leeuw aangevoerd) wisten wel, welk eene schade het vaderland zoude lijden, maar zij voelden toch diep, (en geheel Nederland juichtte in dit gevoel, en riep hun een luid: *bravo!* toe) dat het oneindig beter ware, dit verlies te ondergaan, en de vaartuigen aan het vuur op te offeren, dan te dulden dat ooit een schandlap, zelfs eene spil zoude bezoedelen, van welke de roemvolle vlag der Nederlanders had gewapperd! En gij, Franschen, die als helden, alles aan uwe vijanden betwist, gij kondt dit edel gevoel in eenen held afkeuren? Gij kondt hem en zijne krijgsmakkers, in den beginne hunne wapenen onthouden, die gij, behoudens uwe eigene eer, toch niet vermogt aan te nemen? Doch, gij hebt uw vergrijp gedeeltelijk

Digitized by Google

ingezien, onze brave vlotelingen, zijn met onze citadellers gelijk gesteld, zij zijn slechts uwe gevangenen, omdat . . . zij geene eerloozen waren!

Maar wie gaf u het *regt* om hen uwe gevangenen te heeten? immers niet het door u zelven kennelijk gemaakte *doel* uwer onderneming? Doch, wat spreek ik van regt, waar de dwingelandij regeert? uw leger is immers een *dwang*-leger, uwe maatregelen zijn immers *dwang*-maatregelen, en waar is het regt, daar het geweld den schepter voert? Inderdaad gij zelven weet niet welk woord gij moet uitvinden om uw gedrag begrijpelijk te maken, gij noemt de dappere Nederlanders *vredegevangenen*, en tracht laaghartigheid door onzin te bedekken!

Doch laat ik mijn voorgesteld plan in het schrijven dezes briefs volgen.

Zegt mij, hebt gij uwe bedoelingen bereikt? Heeft uwe onderneming u tot de zoo stellig verwachtte uitkomsten geleid? Hebt gij den vrijen Koning der Nederlanden waarlijk gedwongen tot het aannemen van voorwaarden, welke hij, eenstemmig met zijn volk, met verontwaardiging heeft afgewezen? Houdt hij reeds minder vast aan zijn plan, dan voorheen? Spreekt hij ook nu nog, met het oog naar boven, niet luide: « *Je Maintiendrai!*" En, mijn vaderland, hoe kleingeestig ook in zijnen koophandel benadeeld, hoe ook te land en ter zee bedreigd, siddert het dan in het geringste? Mijn volk, biedt

Digitized by Google

het dan gedwee de handen aan de conventionele boeijen, die voor hetzelve te *St. James* en in de *Tuillerien* gesmeed werden? Staat het niet nog daar, zoo vrij, zoo moedig, zoo eensgezind, zoo krachtig, als ooit te voren? Is deszelfs leus niet nog onveranderd, om met God, er gebeure wat er gebeure, vol te houden, tot aan het einde?

Uw leger verlaat België; welke zijn de zegeteekenen die gij medevoert? welke zijn de proeven uwer behaalde overwinning? Een enkel vaandel misschien, dat, wie weet welk toeval u in handen speelde! Doch ook dit vaandel, betwist ik u, zoo lang uw Gouvernement uitgaat uit het beginsel dat het niet in vijandschap is met mijn vaderland; maar gaat heen, behoudt hetzelve, en hangt het op in het *Hotel* uwer roemrijke *Invaliden* te *Parijs*, éénig in zijne soort, zal het daar onder de talrijke door hen veroverde trofeeën, het « vaandel des vredes" mogen heeten.

Mompelt niet bij u zelven, Franschen! « wij hebben u echter de citadel ontrukt", dat hebt gij: en er is geen Nederlander die u niet volkomen vrijheid geeft, om zelfs met gouden letteren in uwe jaarboeken te schrijven: « *Op den* 24. *December* 1832, *heeft de Fransche Natie, met een leger van omtrent* 80,000 *man, aangevoerd door de dapperste en kundigste veld-oversten, na een beleg en bloedige verdediging van bijna vier weken,* EEN *kasteel*

Digitized by Google

veroverd, dat, door 5000 *Nederlanders bezet, vooraf door het geschut in een puinhoop veranderd was.*"

Meent niet dat *die* uitkomst niet door ons voorzien ware; gelooft nog minder dat wij de groote belangen des vaderlands, in de hagchelijkste omstandigheden, afhankelijk gemaakt hadden van het bezwijken eener enkele sterkte: de *Thermopylen* (9) van Nederland zijn niet veroverd, en met dat alles dacht gij, dat wij alles verloren zouden geacht hebben, zoodra uw geschut *eene* veste had nedergebeukt? — Gij hebt u bedrogen!

Uw leger verlaat Belgie, en welke bewijzen neemt het mede dat Nederland gebukt heeft? Waardoor zal het aantoonen dat mijn Koning en Volk zijne heilige regten heeft verloochend? Is dan het Belgisch grondgebied ontruimd? Neen! — Heeft dan mijn Vaderland zich eenige bepaling laten opdringen? nog minder! — En, *dit*, *dit* was toch de slotsom uwer bedoelingen, de uitkomsten, die gij beoogdet. Franschen, Nederland heeft niet gezwicht, maar, erkent het, *gij zelven zijt zedelijk overwonnen!*

Ziet daar dan de eigenlijke uitkomsten der voorgewendde dwangmaatregelen; gelijk de *Romeinen* onder CALIGULA hunne helmen met zeeschelpen moesten vullen, om dezelve als buit van den oceaan naar *Rome* te voeren (10): zoo kunnen uwe dappere krijgslieden zich ook met het puin en gruis

Digitized by Google

der citadel beladen, en zeggen: *deze* trofeeën hebben wij met ons bloed gekocht, *dat* lieten ons de Nederlanders over!

Doch neen, gij hebt er nog iets meer voor verkregen: gij hebt, met opzigt tot uw vaderland, voor als nog den wankelenden zetel uws Konings geschraagd, en met betrekking tot *Belgie*, hebt gij u den vurigsten dank van *Mont-rouge* en *St. Acheul* verworven (11)! Werktuigen zijt gij in handen eener schijnheilige factie geweest, om haar gezag te herstellen, en voor de derde maal is u de eer (zoo gij het eene eer noemt) te beurt gevallen, haar onzeker bestaan te vestigen: de eerste reize, toen gij het *Trocadero* veroverende, de *Cortes* in *Spanje* vernietigdet; de tweede maal toen de *Congregatie* in 1831 te *Brussel* zieltogende, door u, als barmhartige broeders weder van den dood werd gered; en de derde reize, toen gij u, voor hare belangen, onder de muren van *Antwerpen* opofferdet. Waarlijk, Franschen, gij hebt iets groots verdiend! en wie weet of gij niet weldra op den vlakken grond der gesloopte Citadel ter uwer eere, het standbeeld van *St. Ignatius* zult zien verrijzen, met het opschrift: *Sic vos, non vobis* (dit deedt gij, maar niet voor u zelven!)!! (12)

Het *Trocadero* en de *Citadel!* kernrijke namen! — maar vertegenwoordigen zij Frankrijks eer, en den roem der Franschen? — Beslist!

Digitized by Google

En zoude uwe onderneming zonder invloed op mijn Vaderland zijn gebleven? Zoude zij voor hetzelve niets hebben opgeleverd? — Voorzeker! want zij heeft onzen volksroem gehandhaafd, ons sterker gemaakt in het gevoel onzer eigene kracht, de banden onzer eendragt naauwer toegehaald, en ons bevestigd in het edelste vertrouwen.

Nederland, (waarom zoude ik dit niet erkennen?) is geen land gelijk het uwe, waar men er zich uitsluitend op toelegt, om helden te kweeken; den vrede bemiinen wij, omdat de hoofdbron van ons bestaan, de koophandel, alleen in den vrede vloeijen kan. Dit wist men algemeen in *Europa*, maar ongelukkig had men daaruit de jammerlijkste gevolgtrekking afgeleid! — Men stelde zich den Nederlander voor, als een verwijfd, zwak, lafhartig wezen, welks eenige waarde in sommige huisselijke deugden bestond, en dat men slechts in de verte met een vertoon van oorlog behoefde te beangstigen, opdat het alles toegaf, alles duldde, en knielend den hals boog onder elken last, dien men het wilde opleggen. Dagbladen verspreidden deze meening allerwege, en de valsche munt werd overal aangenomen: dapperlijk weerden zich de Belgen, door hevig gesnork, en talloos velen maakten *chorus* met hun hoog gebrom: want wat mijne landgenooten onder ORANJE bij *Quatre-bras* en *Waterloo* gedaan hadden, was meesterlijk door onze hondge-

Digitized by Google

nooten in de schaduw geplaatst, en wij, nederig van aard, gaven ons geene moeite, om deze vooroordeelen te bestrijden. Maar ziet, een enkele veldtogt van tien dagen was toereikend, om dezelve aanvankelijk te doen verdwijnen; want het was immers onmogelijk, dacht men, dat verwijfde Nederlanders, eensklaps met leeuwenkracht de forsche Belgen bespringen en hen geheel vernielen zouden! Zij deden dit echter. *Hasselt* en *Leuven* zijn getuigen, en Gij Franschen, Gij slechts, hebt destijds geheel Belgie gered! Doch, harder kamp wachtte ons: uw vaderland, neen, uw bestuur, dreigde ons, en zette zijne bedreiging klem bij door het afzenden van een talrijk leger van uitgelezene mannen, en, laat ons de waarheid spreken, in bange verwachting vreesden Nederlands vrienden en juichten deszelfs vijanden bij den vermoedelijken uitslag! Want de strijd was te ongelijk, de krachten stonden in geene verhouding, en wat kon er voor Nederland anders overblijven dan onder te doen voor het geweld, dan te bukken voor den dwang? Maar, het was voor u bewaard, mijn Vaderland de kroon der dapperheid op te zetten en de heldhaftigste verdediging der Citadel zwaaidet gij, (en daarmede ook u zelven!) den hoogsten lof toe; met regt mogt gij dit ook doen. WURMSER was een dapper man, want maanden lang verdedigde hij *Mantua* tegen 25,000 der uwen, met mannenmoed:

Digitized by Google

maar hij bevond zich in eene uitgestrekte vesting, en had 12,000 dapperen ter zijner beschikking. PALAFOX leeft blijvend in de geschiedenis, want *Saragossa* bezweek niet, dan na de woedendste inspanning van belegeraars en belegerden: maar de held werd ondersteund door een aanzienlijk leger en door eene talrijke hem op leven en dood gewijde bevolking; Hoe! zijn mijne landgenooten minder roemruchtig, die, 5000 in getal, onder aanvoering van CHASSÉ, aan zich zelven overgelaten en afgesneden van alle hulp, aan uwe vijftienvoudige magt eenen tegenstand hebben geboden, die uwe berekeningen in verwarring bragt, en het verbaasde Europa de verklaring afperste: « niemand heeft Nederland *regt* gekend!" En Franschen, de menigte uwer verslagenen, — de puinhoopen der Citadel, — uw terugkeer zelfs, hebben dit gezegde verzegeld, onzen volksroem gewaarborgd, en wij, wij zijn immers geene zoo verachtelijke natie meer?!

Gij voelt, hoezeer dit alles het besef onzer eigene kracht in ons heeft opgewekt; wij toch, wij hebben aan de Natien een schouwspel gegeven, wat een volk vermag, dat vrij *wil* zijn, en vrij *wil* blijven; wij hebben de Mogendheden laten bepalen, beramen, beslissen, wat zij wilden; en, hoe dikwerf zij ook hunne plannen verkneedden, en heden verwierpen, wat zij gisteren onherroepelijk verklaard hadden, wij hebben met onzen edelen WIL-

Digitized by Google

LEM slechts *één* plan gehad, en volgehouden, om ons niet te laten dwingen, maar als onafhankelijke menschen onze regten te handhaven. Daartoe hebben wij ons opofferingen van bezittingen en levens getroost, daartoe hebben wij onzen vasten wil met het zwaard, eene ongedachte kracht bijgezet, en wij zijn niet achteruit gedeinsd, zelfs toen niet, toen uwe legerscharen ons op het schrikkelijkst bestookten; wat meer is: wij hebben u achting voor ons, en eerbied ingeboezemd, eene achting en eerbied, op welke wij prijs stellen, omdat zij de schatting van dapperen is. En wat is van dit alles het gevolg? immers dat wij in onze eigene schatting geene mindere waarde hebben dan te voren, dat wij voortaan ook zoo veel zullen willen *blijven* gelden, als wij waardig zijn, en dat wij het eenmaal ingeslagen spoor volgende, roemrijk eindigen, of.... roemrijk vallen willen? —

Het ongeluk verbindt de menschen aan een, en rampen de volken; alzoo is ook de eendragt in deze dagen in mijn vaderland op eene ongeloofelijke wijze bevestigd, en nooit, zelfs in de schitterendste tijdperken niet, heerschte er onder onze voorouders *die* eenstemmigheid, welke thans onder alle onze volksstammen plaats grijpt; één geest bezielt allen, en doet aller wil en kracht naar één doelwit streven, naar de verdediging van het miskende en mishandelde Vaderland. Aanschouwt onze talrijke scha-

Digitized by Google

ren, niet zamengesteld uit huurlingen of vreemden, maar uit onze eigene landgenooten, uit Burgers en Vrijwilligers van alle rangen en standen, mannen te gader, die het zich eene eer rekenen, voor de regten van den heiligen geboortegrond de wapenen te dragen. En, Franschen, meent gij, dat het door u zelven zoo hoog geroemde gedrag hunner broederen op de Citadel voor hen verloren is? meent gij, dat het aldaar vergoten bloed, het heilige verbond hunner liefde tot het Vaderland niet bevestigd heeft? meent gij, dat er een enkele Nederlander is gevallen, van wiens dood niet elke Nederlander, zoodra hij slechts kan en mag, de strengste rekenschap zal eischen? meent gij, dat er ééne vesting, één enkel versterkt punt is, waar onze Bevelhebbers en onze krijgslieden niet op CHASSÉ en zijne braven zien, en vergt het de nood, handelen zullen als deze? Franschen, gij noemt onze dapperen, die gij in handen hebt, uwe gijzelaars, en met meer regt, kunt gij ze beschouwen als onderpanden, dat alle Nederlanders even moedig en braaf, als zij zullen zijn!

Nog meer! In het edelst vertrouwen zijn wij bevestigd. Waarlijk wij hebben de zwakheid der Vorsten ondervonden; wij hebben het proefondervindelijk geleerd, hoe weinig het baat, Koningen tot vrienden, Magtigen tot bondgenooten te hebben! Verlaten staat Nederland daar, en alléén,

Digitized by Google

en toch durft het de spits bieden aan de dapperste volken, toch waagt het, edel van zin en krachtig in moed, zich te verzetten tegen het listigst geweld, en sterk te blijven in het zwakke Europa! van waar dit verschijnsel? hoe verklaart gij het zelve? — Franschen, ik zeide u dit reeds in mijn vorigen brief, Nederland en zijn Koning hebben één trouwen bondgenoot, den Koning der Koningen, den Almagtigen, den Bestuurder der wereld, op Hem bouwen, op Hem steunen zij! En, zoude *Zijne* hulp misschien niets beteekenen? Zoude Zijn enkel magtwoord misschien niet meer in orde kunnen brengen ten behoeve van mijn Vaderland, dan 70 protocollen verward hebben? Gelooft hiervan wat, en zoo veel gij wilt, maar wij Oud-Nederlanders gelooven aan eenen God, aan Zijn bestuur, en aan Zijne hulpe. Hem erkennen wij dan ook met diepen ootmoed, met nederige dankzegging, in Zijne werkingen te onzen opzigte, in de rust en eendragt, die ons volk zoo heerlijk kenmerkt, boven de verdeeldheden en woelingen der overige natien. De stormen, die uwe vloten van onze kusten zweepten, waren stormen onzes Gods; de onweders die uwe schepen troffen, waren onweders onzes Gods; de onzigtbare hoede, onder welke onze broeders zich op de Citadel bevonden, te midden uwer kogelregens, was de hoede onzes Gods; Hem eerbiedigen wij ook daarin, dat gij, onze grenzen verla-

Digitized by Google

tende, Nederlands waarde huldigt, en zulks edelmoedig aan onze gevangenen laat blijken; met een woord: de spreuk onzer vaderen is de onze: *God is onze sterkte en hoop.* Hoe, Franschen, is het onredelijk, dat wij ons gesterkt vinden in ons toeverzigt op Hem, dat wij met Hem gerust en kalm de toekomst tegenzien, dat wij den moed niet verloren hebben tegen over u, en den moed ook niet verliezen zullen tegen over het laffe of vijandige Europa?

Ziet daar dan de slotsommen uwer onderneming met betrekking tot mijn Vaderland. Uwe komst bedoelde deszelfs verderf, maar *is* het bedorven? het lot is geworpen, maar is het niet *anders* gevallen dan gij verwachttet? wie is tot dus ver de prooi van binnenlandsche ellende en van buitenlandsche schande? Belgie? het voorheen zoo hoog geroemde Belgie? of Nederland? het voorheen zoo diep verachte Nederland?

Vaartwel dappere Franschen! moge weldra, vurig bid ik dit met al mijne Landgenooten, rust en orde onder de geschokte natien hersteld worden, en een eervolle vrede, het Godsgeschenk aan mijn dierbaar Nederland zijn; moge weldra door den voortgang van ware verlichting, en de bevordering van ware zedelijkheid, de hechtste grondslagen gelegd worden voor het geluk der volken, dan zult gij, die de eersten waart, om aan onzen heldengeest regt te

Digitized by Google

laten wedervaren, ook gewis de eersten zijn, die de verklaring aflegt; «Nederland streeft in moed de » moedigste volken op zijde, en mag in verlichting, » zedelijkheid en vrijheid aller voorbeeld zijn! Ne- » derlands Koning is de kroon der Vorsten, en » gelukkig zoo zij op hem gelijken, zulk een Koning » is zoodanig een Volk, zoodanig een Volk, zulk » een Koning waardig!" —

PHILOPATRIS.

Digitized by Google

AANMERKINGEN.

(1) In het jaar 390 voor J. C. geboorte, verbrandden de Gallen *Rome*, nadat zij reeds twee eeuwen vroeger gedurige invallen in de landen aan gene zijde der Alpen gedaan, en zich in het noorden van Italië gevestigd hadden. De Koningen van Asie, hadden altijd in hunne legers Gallische huurbenden, en deze ondersteunden door hare dapperheid niet zelden, meer dan eene wankelende Majesteit. Zonderling genoeg noemt JUSTINUS hun, het bestendige huurleger van ellendelingen, (humiliorum) Lib. 27 Cap. 3. — Een der redenen waarom de Gallen, zoo gaarne hun vaderland verlieten, en zich in de verste gewesten verspreidden, vindt LIVIUS (Hist. Lib. 38 Cap. 16) in hunne .... plunderzucht! volgens DIODORUS SICULUS V. 28, was de verregaandste hebzucht, een der trekken van hun volkskarakter.

(2) BAYARD was een der dapperste ridders van FRANS I.

Digitized by Google

en droeg met regt den naam van *Chevallier sans peur, et sans reproche.* Hij sneuvelde in 1524, bij de ongelukkige nederlaag van het Fransche leger, tegen den *Connetable* DE BOURBON, te *Biagrasso* in het Milanésche.

(3) Zie de correspondentie tusschen den luitenant-generaal CHASSÉ, en den maarschalk GÉRARD medegedeeld in de Nederl. Staats-Courant 3. Dec. 1832 N°. 290 en volgg.

(4) De belegering van *Valenciennes* in 1793 noemt men doorgaans als de zoodanige, bij welke het geschut der belegeraars het verschrikkelijkst en aanhoudenst gewerkt heeft. Immers, duurde het beleg 36 dagen, en werden er, in dat tijdsverloop, (naar VON HOYER *Allgemeines Wörterbuch der Kriegsbaukunst.*) 152,645 projectilen van allerhanden aart, op de stad geworpen. Maar, als men de uitgestrektheid der vestingwerken van *Valenciennes*, in verhouding brengt tot den beperkten omtrek der Citadel, en daarbij nog het verschil van tijd in aanmerking neemt, dan mag men veilig zeggen, dat geen land, de dapperheid zijns volks, in het vreesselijkste vuur, zoo proefhoudend heeft gezien, als Noord-Nederland.

(5) Het kasteel van *Antwerpen*, werd in 1567 tijdens de regering van PHILIPS II. Koning van Spanje, en onder het bloedbewind van ALVA gebouwd.

(6) In de oorlogen, welke de Tarentijnen tegen de Romeinen voerden, riepen zij PYRRHUS Koning van *Epirus* te hulp; en deze, die altijd een gretig loerend oog op Italie geslagen had, verleende

Digitized by Google

gaarne den gevraagden onderstand. Hij stak met zijn leger over, en overwon in een' bloedigen veldslag (280 jaar voor J. C., 470 jaar, na de stichting van *Rome*) de Romeinen bij *Pandosia*. Vele zijner beste troepen waren echter gesneuveld, en toen iemand hem met de behaalde zege geluk wenschte, was daarom ook zijn antwoord: « Als ik nog eens zulk een' veldslag win, zal ik zonder troepen naar *Epirus* moeten terug keeren." Later zag hij ook zijn doel ganschelijk mislukken, en werd genoodzaakt bij nacht met zijne benden zich heimelijk in te schepen, en Italie te verlaten. *Liv. Suppl.* PREINSH. XIII. 1—14, DION *Halic.* XVIII 8—27.

(7) « Des namiddags ten 2 ure (24. Dec. 1832) heb « ik in mijne Kasemat een bezoek ontvangen van « de beide Fransche Prinsen, vergezeld van den « Maarschalk GÉRARD, benevens 10 of 12 andere « generaals, welke mij over de verdediging der « Citadel de grootste complimenten gemaakt heb- « ben, — de toestand waarin zij het inwendige « van de Citadel gevonden hebben, scheen hen « allen te verstommen." *Missive* van den luit.- gen. CHASSÉ aan Z. Exc. den Directeur generaal van oorlog, geschreven van de Citadel van *Antwerpen*, 29. Dec. 1832.

« Ik heb de Citadel bezocht. Het is onmoge- « lijk eene beschrijving te geven van de verwoes- « ting, waarvan de sterkte thans het schouwspel « oplevert. Alle gebouwen zijn te eenenmale « vernield, en de puinhoopen leveren nog de « sporen op van de werking onzer bommen en

Digitized by Google

« kogels. Deze verwoesting maakt den grootsten « lof uit, welke aan den krijgsoversten en de « bezetting, die onzen aanval wederstaan hebben, « kan worden toegezwaaid; ik heb niet kunnen « nalaten den bevelhebber der Citadel het gevoel « van achting uit te drukken, dat ieder krijgs- « man hem wegens eene zoo vereerende verde- « diging moet toedragen."

Rapport van den Maarschalk GÉRARD aan den Minister van oorlog (SOULT) van den 24. Dec. 1832, geschreven te *Berchem*.

(8) HECTOR de Trojaan, en ACHILLES de Griek, zijn de twee hoofdpersonen van het Episch gedicht van HOMERUS, in hetwelk *de beleediging en de wraak van* ACHILLES, *bij de belegering en inneming van Troje door de Grieken*, bezongen wordt. Nadat de anders dappere, grootmoedige en door zijne vriendschap voor PATROCLUS, beminnenswaardige ACHILLES, eindelijk, den niet minder heldhaftigen, en nog edeler denkenden HECTOR overwonnen had: sleept hij door gruwzame wraak vervoerd, driemaal deszelfs lijk, rondom den grafheuvel van PATROCLUS, die vroeger door HECTOR's hand gevallen was, en laat hetzelve vervolgens verachtelijk in het stof liggen.

Edeler is de overwonnen HECTOR dan de overwinnaar ACHILLES, HOM. *Il.* X. 296—389, en Ω 24 sqq.

(9) De *Thermopylae*, waren de enge bergpassen van den Oëta, langs welken men alleen uit het Noordelijke Griekenland in *Hellas* komen konde. Toen de dappere LEONIDAS, Koning van *Sparta*,

Digitized by Google

met zijne driehonderd Spartanen aldaar na den moedigsten tegenstand, tegen het ontzagchelijke leger van XERXES bezweken was, (480 voor J. C. geb.) viel het dezen ligt, verder door te dringen.

(10) SUET. in *Calig.* Cap. 46.

(11) Dat de *Jesuiten*, en Jesuiten-knechten, onder de hoofdbewerkers, en aanstokers zijn geweest van het Belgisch oproer, is aan geene bedenking onderhevig. *Zij* gebruikten de zoogenaamde Liberalen en Revolutionairen als hunne machienes, en dat heette ... *de Unie!* Trouwens: *les extrêmes se touchent.* In de beoordeeling der oorzaken van zoo vele oproeren, die thans Europa schokken, verdient eene verhandeling door Prof. KINKER, in een der Nummers, van den *Recensent ook der Recensenten* des verleden jaars 1832, alzins opmerking.

(12) De bekende Latijnsche Dichter VIRGILIUS, had eens een tweeregelig vers gemaakt, hetwelk den roem, en het geluk van CÆSAR AUGUSTUS ten onderwerp had, en hechtte hetzelve, zonder zijn' naam er bij te voegen, aan de poort van deszelfs Paleis. AUGUSTUS daarmede hoogelijk ingenomen, liet onderzoek na den Dichter doen, doch niemand deed zich als zoodanig kennen. Van deze gelegenheid maakte een zekere rijmelaar BATHYLLUS gebruik, om zich zelven als vervaardiger op te geven, en ontving dan ook deswege van den Vorst, eene rijke belooning. Hoezeer VIRGILIUS overigens niet hoogmoedig op zijne erkende verdiensten als Dichter was: hinderde hem echter deze kleingeestigheid van BATHYLLUS

Digitized by Google

grootelijks, en nu schreef hij op het Paleis van AUGUSTUS, andermaal, deze helft van eenen zesvoetigen versregel: « *Sic vos, non vobis, — zoo gij, — niet voor u zelven,*" viermaal onder elkander.

AUGUSTUS nieuwsgierig wat dit beteekenen mogt, en stellig vermoedende dat hier iets achter schuilde, gaf zijn verlangen te kennen, dat de dichter er de ontbrekende helft bij mogt voegen, en alzoo zijne eigenlijke meening, openbaren. Toen sommigen zulks vruchteloos beproefd hadden, kwam eindelijk VIRGILIUS te voorschijn, en na het voormelde tweeregelig vers, hetwelk BATHYLLUS zich toegeëigend had, er boven geschreven te hebben, vulde hij het ontbrekende dus aan:

Dit vers heb ik gemaakt, een ander oogst den lof...
Zoo *vogels, bouwt* gij *'t nest, maar bouwt* niet voor u zelven,
Zoo *schapen, draagt* ge *uw vacht, maar neen!* niet voor u zelven,
Zoo *gaart* gij *honig, Bij! maar gaart* niet voor u zelven,
Zoo *Os! trekt* gij *den ploeg, maar trekt* niet voor u zelven,

Natuurlijk viel nu schande en bespotting, BATHYLLUS te beurt.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google